

Falešný portrét, falešný syn.

Vasil Roman

Pod letitou rozkvetlou hruškou ve dvoře se zastavil. Pozvedl ke koruně hlavu a chvíli pozoroval včely, jak houfně opouštějí okvěti. S miniaturními kbelíky spěchali domů, do úlu. On byl taky doma. Ony zítra vyletí a večer se vrátí. On zítra vyletí a už se asi nevrátí nikdy. Položil si otázku:

„Kdo je na tom lépe, já, neužitečný pan tvorstva, nebo tento užitečný hmyz?“

„Pojď už! Vystydne ti veverka!“ uslyšel ze strany známý hlas. Nebyly v něm žádné emoce, jen chladný, věčný tón zlomené ženy, která zapomněla, nebo snad nikdy nevěděla, co to je štěstí. Pocítil nesmírnou radost, přes okolnost, že mu k večeři nabízela to, co již dnes jednou odmítl. Nejraději by jí sevřel v náručí. Ale s přibývajícými vteřinami se radostný pocit rozplynul, jako pára nad hrncem.

„Vůbec se nezměnila. Vypadala stejně v padesáti, jako dnes v šedesáti; stejný způsob odívání, stejný strhaný obličej, stejný bezbarvý hlas, stejný podezíravý pohled.“ zhodnotil ji a vešel za ní do domu.

„Čert, aby tě vzal! Nemohl jsi přijet posledním autobusem, aby tě nikdo neviděl?“ řekla jen, co za ním zavřela dveře.

„A je to tu zas! Zas je tu: Čert, aby tě vzal!“

Kdy vlastně naposledy takto hodnotil situaci? Po krátké úvaze si vzpomněl, že to bylo tehdy, když měl jít poprvé do vězení.

„Čert, aby tě vzal!“ bylo součástí výčitek za bezesné noci, jejichž příčina tkvěla v jeho počáteční fázi „kariéry“ kriminálního. Tenkrát ještě uměla plakat. Ještě doufala, že se její jediný syn dostal do průšvihů pouze náhodou. Zalitá slzami mu řekla,

„Čert, aby tě vzal! Tos ho tou lahví musel vzít zrovna po hlavě?“ A on jí odpověděl,

„Ano musel! Někdo v té divoké mele zhasnul světlo. Najednou se v sále rozpoutal šílený mumraj a zoufalé výkřiky vyděšených dívenek, které hned věděly, co se bude vbrzku dít. Jejich obavy potvrdili tříštivé, praskavé zvuky lámajících se dřevěných nohou stolů a židli v okolí. Vzápětí jsem dostal tupou ránu do brejli mezi oči. Bolest byla strašlivá, myslel jsem, že mám zlomený nos. Proto, jsem se v té hrozné tmě v pudu sebezáchovy začal ohánět lahví, až nakonec narazila na překážku, na hlavu Jozefa Kolesníka. Kdyby se nerozbila a

střepina mu nerozřízla obličej až k bradě a nevypíchl oko, mohlo být všechno v pořádku. Buďte ráda, že soud přihlédl ke zvláštním okolnostem a napařil mi jen osm měsíců nepodmíněně. Kdybych dostal dva roky, jak to někdy rozšiřují, kvůli renomé tvrdáka, jistě by vás baby ukamenovaly.“

Ano, takhle jí to vysvětloval. A takhle to jednou, až nastane čas vysvětlí Zbyškovi, Ištvánovi, hlavně však Martině. Jak to ale bylo doopravdy, se nesmí dozvědět nikdy!

Tehdy v odpověď řekla slova, jež jejích srdce od sebe vzdálila na světelné roky,

„Čert, aby tě vzal! Kdybys nechlastal, nemusels tam být a nic by se nestalo! Teď musím chodit před každou drbnou se skloněnou hlavou, ty čertovo kvítko!“

K tomu už neměl co říct, vždyť dobře věděla, že zde chlastá skoro každý. Ona tenhle fakt vůbec vidět nechtěla. Nebylo na světě slov, jimiž by jí její názor vymluvil. I kdyby si vymluvil duši, nebyla vůbec ochotná přijmout podávané vysvětlení, že neměl v úmyslu opít se a někomu ublížit. Že na té osudné zábavě byl jen kvůli tomu, aby se jako každý jiný normální mladý člověk pobavil. Nepochopila by signalizaci jeho mozku, kdy přes náhlou tmu v sále jemu svítilo, oč těm, co se postarali aby byla tma, šlo. Že poté musel zaujmout obranný postoj, jehož důsledky nesmírně lituje (vždyť vypíchnuté oko a zkrvavený obličej nevinného spolužáka bude mít před očima do konce života). Nepochopila by taky z důvodu, že nikdy nevyslechla v hospodě chvástivé řeči násilníků, z nichž jsou dnes někteří váženými občany, o tom jak zábavné je zhasnout světlo a mlátit hlava nehlava, prý nejlepším pamlskem bývá pocit, když člověk neví na čí hlavu, záda, břicho, klacek nebo pěst dopadne. Tehdy si může barvitě představit, že trefil policajta, nenáviděného mistra, buzerujícího učitele, protežovanou sestru, debilního bratra, nebo peskující matku, či otce. Hlavně, že uder zasáhne lidské maso. Tehdy blažený pocit zaplaví duši. I kdyby ty řeči vyslechla, byl si jist, že by jí vůbec nezajímaly. Zajímala jí jedině touha všech matek: být hrdá na svého jediného syna. A na rváče, potažmo kriminálního, ať se to stalo jakkoli, v žádném případě hrdá být nemohla.

„Doufám, že jakmile se nahlásíš, vypadneš, ale dříve bys měl zajít na hřbitov upravit starému hrob. Čert, aby tě vzal!“ řekla, když s odporem, bez požitku dojídal veverka, kterou si netroufl odmítnout..

„A je to tady zas! Zas protimluv! Jako vždycky. Nejdřív se stará, aby mě nikdo neviděl a pak chce abych šel na hřbitov. Jen provokuje! Chová se jako bych nevěděl, co je moji povinnosti,“ zlobil se v duchu.

„Mamo, kdy už konečně uznáš, že jsem dospělý?“ plísnil jí. Nahlas ale řekl,

„Půjdu, nebojte se! Vždyť měl jenom mě. Kdo jiný by mu ho opravil?“ V očích jí náhle zajiskřil zlý plamínek. S odporem se od něj odvrátila. Vzala si prášek a beze slůvka zapnula staré rádio.

Její nenávistný pohled mu neunikl. Vstal od stolu, rozhodoval se, co dělat. V první chvíli ho napadlo, že okamžitě uteče z téhle zapeklité zóny zla, jež zde podivným způsobem zapustila kořeny, kde není ani trochu dobré vůle pro věcnou výměnu názoru. Opouštěly ho poslední zbytky vnitřního klidu, který tady, v tomto domě, v minulosti vždycky přetrvával. Jeden jediný čin, toho osudného dne, jak se zda, vše změnil pravděpodobně navždy. Po chvíli uvažování si uvědomil, že bez nahlášení se na policii na tolik potřebnou duševní pohodu může klidně zapomenout.

Uložil talíř do letité plechové vaničky v níž ho kdysi máma koupala, která nyní sloužila na umývání nádobí, a vešel do obývacího pokoje. Hned mu do očí, jako vždy, udeřil údajně tátův portrét visící na zdi. Už dávno ho měl v úmyslu vyhodit a nahradit zvětšeninou některé zdařilé fotografie, která by nejméně vystihovala pravou podobu otcovy tváře. Kdykoli přišel domů, pokaždé se nad ním jízlivě pousmál. Obraz totiž ani vzdáleně nepřipomínal, toho koho připomínat měl. Ale matka ho zbožňovala. Říkala, že v mládí otec vypadal přesně tak. Igor ale otce znal, v hlavě měl vštípenou jeho podobu do nejmenších podrobností. Každou oblínu, každý výstupek na jeho kulatém obličejí a neklidné hnědé oči, měl obtisknuty hluboko v paměti, odkud ho žádná síla nemohla vystrnadit. Takže, tohoto uhlazeného kýčovitého Čartkovského fešáka, s hranatým obličejem, orlím nosem a povýšeneckým pohledem tmavě modrých očí, jaké v rodině nikdy nikdo neměl, ač se snažil sebevíc, nemohl, coby představitele otce vtěsnat do hlavy. Plně si uvědomoval, že mamino tvrzení je pouhopouhé fantazírování, úprk od smutné skutečnosti, falešné vytváření si hezčího světa, které jí pomáhá přežívat samotu, přesto v sobě marně hledal shovívavost, k této matčině úchylce. Přítomnost portrétu ho rozčilovala. Dnes ho rozladil snad jako nikdy. Musí odsud, a to hned, rozhodl se.

Vrátil se zpět do kuchyně. Máma seděla u tranzistoru a ladila stanici. Kakofonie nedefinovatelných zvuků z éteru zaplnila místnost. Pípání a vrčení staříčkého přístroje ještě více ubíjelo, již beztak rozcupovanou náladu.

„Měla byste si koupit nové rádio,“ nadhodil.

„Copak jsem slepice snášející zlata vejce, abych si ho mohla dovolit? Vždyť ani nepobírám sociální dávky. Starosta je pořád rozhazuje z pytle.“